

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

“R'YIXATGA OLINDI”

№ BM – 343 – 5A340801 – 2.01

“1” IYUL 2003 й.

“TASDIQLANDI”
Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус
таълим вазирлиги

“8” IYUL 2003 й.

**SOLIQ MUNOSABATLARINI
BOSHQARISH
fanidan
DASTUR**

**Oliy ta'limning 340000 – “Biznes va boshqaruv” ta'lim sohasidagi
5A340603 – “Moliya, pul muomalasi va kredit” magistratura
mutaxassisligi uchun**

Tashkent - 2003

Tuzuvchi: i.f.n. B.Toshmurodova
Taqrizchilar: i.f.n. A.Kamolov
i.f.n. B.Umarov

Mazkur o'quv dasturi magistraturaning 5A340604 - "Korxonalar moliyasi" mutaxassisligi bo'yicha ta'lim oluvchi magistrlar uchun muljallangan. Soliqqa tortish munosabatlarini boshqarish fani bo'yicha o'quv dasturining asosiy maqsadi soliqqa tortish munosabatlarining umumiy jihatlarini o'rganish, respublikamizda soliqqa tortish munosabatlarini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettirish, soliqlar vositasida iqtisodiy jarayonlarni boshqarish uslublarini o'rgatishdan iborat.

Настоящая учебная программа предназначена для магистров по специальности "Финансы предприятия". Основной целью настоящей дисциплины является изучение общих сторон управления налоговых отношений, изображение управления и создания налоговых отношений республики, а также предъявление методологии управления налоговыми рычагами над экономическими процессами.

The present educational program is intended on a speciality "the finance of firm" for the masters of the given direction. The main purpose of the present discipline is the analysis of the parties of control of tax attitudes, map and creation of tax attitudes of Republic and also of a methodology of control of tax levers above economical processes.

Dastur Toshkent Moliya instituti Ilmiy Kengashida muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 25 aprel 9-sonli bayonnoma).

Dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi oliy o'quv yurtlarida ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengash majlisida muhokama qilingan hamda nashrga tavsiya etilgan (2003 yil 1 iyul 37-sonli majlis bayoni).

1. SO'Z BOSHI

Maqsad va vazifalar

Mazkur o'quv dasturi magistraturaning "Korxonalar moliyasi" mutaxassisligi bo'yicha ta'lim oluvchi magistrlar uchun muljallangan. Soliqqa tortish munosabatlarini boshqarish o'quv dasturining asosiy maqsadi respublikamizda soliqqa tortish munosabatlarini umumiy jihatlarini o'rganish, respublikamizda soliqqa tortish munosabatlarini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettirish, soliqlar vositasida iqtisodiy jarayonlarni boshqarish uslublarini o'rgatishdan iborat.

Soliqqa tortish tizimini optimal tashkil etishda soliqqa tortish munosabatlarini ilmiy asoslangan darajada boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Binobarin, bozor iqtisodiyoti sharoitida ishlashga qodir bo'lgan kuchli milliy iqtisodchi kadrlarni tayyorlash mamlakatni iqtisodiy rivojlanishga olib boruvchi iqtisodiy islohotlarni amaliyotga joriy etish, soliqqa tortish munosabatlarini optimal darajada boshqarishning muhim sharti hisoblanadi.

Soliq munosabatlarini boshqarish o'quv dasturi o'z tarkibiga avvalo, O'zbekistonda soliq tizimini tashkil etishning umumiy jihatlarini tug'risida ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Soliq va soliqqa tortishning tashkiliy jihatlarini o'rganish ham soliq munosabatlarini boshqarishda muhim rol o'ynaydi.

Erkin demokratik jamiyat qurish uchun harakat olib borilayotgan bir paytda soliqqa tortishning huquqiy asoslarini o'rganish katta ahamiyat kasb etadi. Dasturda ushbu jihatlarni o'rganishga keng o'rin berilgan.

Iqtisodiyotni erkinlashtirish va bozor iqtisodiyoti sharoitida soliq munosabatlarini boshqarishni optimal tashkil etish orqali iqtisodiy jarayonlarga ta'sir o'tkazish boshqarishning ma'muriy usullariga nisbatan so'zsiz ustun ekanligi hammaga ayon. Shu tufayli mazkur fan dasturining asosiy qismi soliqlar vositasida iqtisodiy jarayonlarni tartiblash mexanizmini o'rganishga qaratilgan. Soliqlar orqali boshqarish vositasi sifatida soliq imtiyozlari, soliq stavkalari va soliq yukini optimallashtirish masalalariga keng e'tibor qaratilgan.

Ajratilgan soatlar

Mazkur fan uchun 20 soat ma'ruza, 20 soat amaliy mashg'ulot va 20 soat mustaqil ta'lim soatlari ajratilgan.

2. FAN DASTURI

Ma'ruza mashg'ulotlari mavzulari

O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi

O'zbekiston Respublikasi soliq tizimining shakllanish bosqichlari. Umumdavlat soliqlari tarkibi. Mahalliy soliqlar tarkibi. *O'zbekiston respublikasi davlat byudjetining tarkibi va tuzilmasi.* Byudjet tuzilmasida egri va to'g'ri soliqlar nisbati.

Ayrim soliq to'lovchilar guruhlarini uchun soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimining qo'llanilishi. Tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish. Kichik korxonalar va mikrofirmalarini soliqqa tortish. Qishloq xo'jaligi mahsuloti ishlab chiqaruvchilarni soliqqa tortish. Savdo korxonalarini soliqqa tortish. Soliqlar va to'lovlarni korxonalar moliyaviy holatiga qarab guruhlash. Oborotdan to'lanadigan soliqlar. Foydadan to'lanadigan soliqlar. Davr xarajatlari tarkibiga kiritiladigan soliqlar. Sof foydadan to'lanadigan soliqlar.

Soliq munosabatlarini boshqarishning tashkiliy asoslari

Soliq munosabatlariga kirishuvchi sub'ektlar. Soliq to'lovchilar va ularni guruhlash. Soliq to'lovchi jismoniy shaxslar va ularning tarkibi. Soliq to'lovchi yuridik shaxslar va ularning tarkibi. Soliq to'lovchilarning huquqlari va burchlari. Soliqni undiruvchilar tushunchasi. Soliq organlarining tarkibiy tuzilishi. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi. Davlat soliq boshqarmalari. Davlat soliq inspeksiyalari. Davlat soliq organlarining huquqlari va burchlari. Soliqlarni undirish usullari. *Soliqlarni undirishning tashkiliy masalalari.*

Soliq munosabatlarini boshqarishning huquqiy asoslari

Soliqqa tortish tizimini belgilovchi qonunlar. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksi. Alohida soliq turlari harakatini belgilovchi me'yoriy hujjatlar. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi qarorlari. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari. Xalqaro shartnomalar. Me'yoriy hujjatlarga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish. *"Davlat Soliq xizmati to'grisida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni. Qonunlarning harakatini bekor qilish tartibi.*

Soliq munosabatlarini tartibga solish orqali iqtisodiyotni boshqarish

Iqtisodiyotni tartiblashda davlat mexanizmining roli. Iqtisodiyotni boshqarishning bozor mexanizmi. Soliqlar iqtisodiyotni boshqarishning moliyaviy vositasi sifatida. Soliqlar vositasida iste'molni boshqarish. Soliqlar vositasida talab va taklifni boshqarish. Soliqlar vositasida ishlab chiqarishga ta'sir o'tkazish. Soliqlar vositasida proteksionizm siyosatini yuritish. *Proteksionizm siyosatining ijobiy va salbiy jihatlari*. Soliqlar vositasida eksportni rag'batlantirish. Soliqlar vositasida ishlab chiqarishning tarkibiy tuzilmasiga ta'sir etish. Soliqlar vositasida tashqi savdo balansiga ta'sir o'tkazish. Aholi daromadlarini qayta taqsimlashda soliqlardan foydalanish. *Soliqlar vositasida iqtisodiy jarayonlarga ta'si etish usullari*.

Soliq imtiyozlarining ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati

Soliq imtiyozi tushunchasining iqtisodiy mohiyati. Imtiyozlardan foydalanishni mohiyatiga ko'ra guruhlash. Ijtimoiy imtiyozlar. Tadbirkorlikni rag'batlantiruvchi xarakterdagi imtiyozlar. Rag'batlantiruvchi soliq imtiyozlarini taqdim etishdan ko'zlangan maqsadlar.

Imtiyozlardan foydalanish bilan bog'liq kontsepsiyalar. Imtiyozlarni huquqiy asosga ko'ra guruhlash. Soliq kodeksiga ko'ra beriladigan imtiyozlar. Prezident Farmonlariga asosan beriladigan imtiyozlar. O'zbekiston respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlariga asosan beriladigan imtiyozlar. Xalqaro shartnomalarga muvofiq beriladigan imtiyozlar mazmuni. Hisob-kitoblar mexanizmini takomillashtirishga oid hukumat komissiyasining qarorlariga asosan beriladigan imtiyozlar mazmuni.

Soliq to'lovchilarni to'liq ozod etish shaklidagi imtiyozlar. Soliqqa tortiladigan ayrim ob'ektlarni ozod qilish. Soliqlardan vaqtinchalik ozod qilish. Soliqqa tortilmaydigan minimum.

Soliq imtiyozlarining samarasiga ta'sir etuvchi omillarni muvofiqlashtirish.

Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda soliq yukini optimallashtirish

Soliq yuki tushunchasining iqtisodiy mohiyati. Soliq yukini aniqlash usullari. Jami soliq va yig'implarning yalpi tushumdagi ulushi. Soliq yukiga soliq va yig'implarning qo'shilgan qiymatdagi ulushi sifatida baho berish. Soliqlar va tannarx tarkibini solishtirish. Soliqlar va foydalilik darajasi nisbatiga baho berish.

Soliq munosabatlarini boshqarishda soliq yukini optimallashtirishning roli. Soliq yuki darajasiga soliq guruhlarining ta'siri. Soliq yukining tarmoqlar o'rtasida taqsimlanishiga baho berish. *Soliq yukini pasaytirish yo'llari. Soliq yukini boshqarish orqali iqtisodiy jarayonlarga ta'sir o'tkazish*.

Soliq nazoratini tashkil etish

Davlat soliq inspeksiyalari nazorat qiluvchi organ sifatida. Soliqlarning o'z vaqtida va to'liq to'lanishi ustidan nazoratni tashkil etish. Soliq munosabatlarida nizolarni ko'rib chiqish. Soliq munosabatlari sub'ektlarining javobgarligi. Soliq to'lovchini javobgarlikdan ozod qilish. Soliqlar va yig'img'lar bo'yicha boqimandalarni undirish tartibi. Moliyaviy jazo choralari. Soliq to'lash muddatlarini belgilash. Moliya yili. Da'vo qilish muddati. Ma'lumotlarning maxfiyligi. Soliq to'lovchining ro'yxat raqami. Soliqlar va yig'img'lar summasini hisoblab chiqarish. Soliq va yig'img'larni to'lash. Soliq va yig'img'lar summalarini qaytarish.

3. AMALIY MASHG'ULOTLAR MAVZULARI

O'zbekiston Respublikasi soliq tizimi

O'zbekiston Respublikasi soliq tizimining shakllanish bosqichlari. Umumdavlat soliqlari tarkibi.* Mahalliy soliqlar tarkibi.* O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining tarkibi va tuzilmasi.* Byudjet tuzilmasida egri va to'g'ri soliqlar nisbati.* Ayrim soliq to'lovchilar guruhlar uchun soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimining qo'llanilishi.* Tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish.* Kichik korxonalar va mikrofirmalarini soliqqa tortish.* qishloq xo'jaligi mahsuloti ishlab chiqaruvchilarni soliqqa tortish.* Savdo korxonalarini soliqqa tortish.* Soliqlar va to'lovlarni korxonalar moliyaviy holatiga ko'rsatadigan ta'siriga qarab guruhlash.* Oborotdan to'lanadigan soliqlar.* Foydadan to'lanadigan soliqlar.* Davr xarajatlari tarkibiga kiritiladigan soliqlar.* Sof foydadan to'lanadigan soliqlar.**

Soliq munosabatlarining tashkiliy asoslari

Soliq munosabatlariga kirishuvchi sub'ektlar. Soliq to'lovchilar va ularni guruhlash* Soliq to'lovchi jismoniy shaxslar va ularning tarkibi.* Soliq to'lovchi yuridik shaxslar va ularning tarkibi.* Soliq to'lovchilarning huquqlari va burchlari.* Soliqni undiruvchilar tushunchasi.* Soliq organlarining tarkibiy tuzilishi.* O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.* Davlat soliq boshqarmalari.* Davlat soliq inspeksiyalari.* Davlat soliq organlarining huquqlari va burchlari.* Soliqlarni undirish usullari.* Soliqlarni undirishning tashkiliy masalalari.**

Soliq munosabatlarini boshqarishning huquqiy asoslari

Soliqqa tortish tizimini belgilovchi qonunlar. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.* O'zbekiston Respublikasi Soliq Kodeksi.* Alohida soliq turlari harakatini belgilovchi me'yoriy hujjatlar.* O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari.* O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi qarorlari.* O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari.* Xalqaro shartnomalar.* Me'yoriy hujjatlarga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish.* "Davlat Soliq xizmati to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni.* Qonunlarning harakatini bekor qilish tartibi.**

Soliq munosabatlarini tartiblash orqali iqtisodiyotni boshqarish

Iqtisodiyotni tartiblashda davlat mexanizmining roli. Iqtisodiyotni boshqarishning bozor mexanizmi.* Soliqlar iqtisodiyotni boshqarishning moliyaviy vositasi sifatida.* Soliqlar vositasida iste'molni boshqarish.* Soliqlar vositasida talab va taklifni boshqarish.* Soliqlar vositasida ishlab chiqarishga ta'sir o'tkazish.* Soliqlar vositasida proteksionizm siyosatini yuritish.* Proteksionizm siyosatining ijobiy va salbiy jihatlari.* Soliqlar vositasida eksportni rag'batlantirish.* Soliqlar vositasida ishlab chiqarishning tuzilmaviy tarkibiga ta'sir etish.* Soliqlar vositasida tashqi savdo balansiga ta'sir o'tkazish.* Aholi daromadlarini qayta taqsimlashda soliqlardan foydalanish.* Soliqlar vositasida iqtisodiy jarayonlarga ta'sir etish usullari.**

Soliq imtiyozlarining ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati.

Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda soliq yukini optimallashtirish

Soliq yuki tushunchasining iqtisodiy mohiyati.* Soliq yukini aniqlash usullari.* Jami soliq va yig'implarning yalpi tushumdagi ulushi.* Soliq yukiga soliq va yig'implarning qo'shilgan qiymatdagi ulushi sifatida baho berish.* Soliqlar va tannarx tarkibini solishtirish.* Soliqlar va foydalilik darajasi nisbatiga baho berish.*

Soliq munosabatlarini boshqarishda soliq yukini optimallashtirishning roli.* Soliq yuki darajasiga soliq guruhlarining ta'siri.* Soliq yukining tarmoqlar o'rtasida taqsimlanishiga baho berish.* Soliq yukini pasaytirish yo'llari.* Soliq yukini boshqarish orqali iqtisodiy jarayonlarga ta'sir o'tkazish.*

Soliq nazoratini tashkil etish

Davlat soliq inspeksiyalari nazorat qiluvchi organ sifatida*.* Soliqlarning o'z vaqtida va to'liq to'lanishi ustidan nazoratni tashkil etish.* Soliq munosabatlarida nizolarni qarab chiqish.* Soliq munosabatlari sub'ektlarining javobgarligi.* Soliq to'lovchini javobgarlikdan ozod qilish.* Soliqlar va yig'implar bo'yicha boqimandalarni undirish tartibi.* Moliyaviy jazo choralari.* Soliq to'lash muddatlarini belgilash.* Moliya yili.* Da'vo qilish muddati.* Ma'lumotlarning maxfiyligi.* Soliq to'lovchining ro'yxat raqami.* Soliqlar va yig'implar summasini xisoblab chiqarish.* Soliq va yig'implarni to'lash.* Soliq va yig'implar summalarini qaytarish.*

4. TAVSIYA ETILAYOTGAN MAVZULAR BO'YICHA KO'RGAZMA NAMOYISH MATERIALLARI. INFORMATSION TEXNIK VOSITALAR

Bu fanni o'qitish jarayonida zamonaviy texnik vositalardan, kompyuterlardan, aloqa vositalardan, Internet tarmog'idan va boshqa informatsiyaviy texnik vositalarning quyidagilardan foydalanish ko'zda tutilgan:

1. Kompyuter;
2. Audio va video jihozlar;
3. Diaproektor;
4. Kodoskop;
5. Grafoproektor;
6. Internet tarmog'i: <http://www.nalog.ru>.

5. O'ZLASHTIRISH NAZORATI

Fanni magistrantlar qanday o'zlashtirganligini nazorat qilish ishlari joriy, oraliq, yakuniy baholashlar, test, yozma ish, magistrant mustaqil bajargan ishlar konspekti, sxema diagramma - grafiklarini tekshirish orqali olib boriladi.

"Soliq munosabatlarini boshqarish" fanidan magistrantlarga 20 soat ma'ruza va 20 soat seminar mashg'ulot, 20 soat mustaqil ta'lim o'tkaziladi.

Fan bo'yicha magistrantlarning o'zlashtirishini baholash mezonlarini quyidagicha guruhlangan:

- Oraliq baholash - jami ballning 35%.
- Joriy baholash - jami ballning 35%.
- Yakuniy baholash - jami ballning 30%.

Demak, oraliq baholashda eng yuqori ball 14,0 ni tashkil etib, magistrant ushbu ballning 55%idan - 100%igacha oralig'ida ya'ni, 7,7 balldan - 14,0 ballgacha to'plashi mumkin.

Joriy baholashda ham eng yuqori ball 14,0 ni tashkil etib, magistrant ushbu ballning 55%idan - 100%igacha oralig'ida ya'ni, 7,7 balldan - 14,0 ballgacha to'plashi mumkin. Yakuniy baholashda esa yuqori ball 12,0 ni tashkil etib, magistrant ushbu ballning 55%idan - 100%igacha oralig'ida ya'ni, 6,6 balldan - 12,0 ballgacha to'plashi mumkin.

Semestr davomida fan bo'yicha to'plagan ballar quyidagi o'zlashtirish ko'rsatkichlari bilan baholanadi:

- 86 - 100 - "a'lo";
- 71 - 85 - "yaxshi";
- 55 - 70 - "qoniqarli".

6. ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - T.: O'zbekiston, 1992.
2. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. -T.:Adolat, 1999.
3. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. - T.: Adolat, 1999.
4. O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq xizmati to'g'risida"gi Qonuni. Xalq so'zi, 1997 yil 29 avgust.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002 yil 30 dekabrda 455 - sonli "O'zbekiston Respublikasining 2003 yilgi byudjet parametrlari to'g'risida"gi qarori. Soliqlar va bojxona xabarlar, 2003 yil 17 yanvar.
6. Karimov I.A. O'zbekiston buyuk kelajak sari. -T.: O'zbekiston. 1998.
7. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. - T.: O'zbekiston, 1998.
8. Beganov V.S. Moliya siyosati, soliqlar va soliqqa solish. -T.: Iqtisodiyot va huquq dunyosi, 1998.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Brizgalina A.V. Nalogi i nalogovoe pravo. - M.: Analitika - Press, 1999.
2. Vasha deklaratsiya o doxodax - (Seriya Rekomendatsii nalogoplatelshchiku) / Sokol M.P., Emelyanov S.V. - M.: FBK-PRESS, 1998.
3. Gataulin Sh. K. Nalogi i nalogooblojenie. - T.: 1996.
4. Deykin A.I. Mexanizm federalnogo byudjeta SShA. (Byudjetnaya politika i 80-e gg). -M.: Nauka, 1989.
5. Dernberg R.L. Mejdunarodnoe nalogooblojenie. Kratkiy kurs. Perevod s ang., - M.: YuNITI 1997.
6. Dernberg R.L. Mejdunarodnoe nalogooblojenie. - Moskva: YuNITI, Budapesht: COLPI, 1998.
7. Yo'ldoshev M., Tursunov Y. Soliq huquqi. - T.: Moliya, 2000.
8. Kozirin A.N. Pravovoe regulirovanie nalogooblojeniya v zarubejnix stranax. -M.:Finansi. 1994.
9. Malikov T. Soliqlar va soliqqa tortishning dolzarb masalalari. - T.: Akademiya, 2002.
10. Meshcheryakova O. Nalogovie sistemi razvitix stran mira. Spravochnik. - M.: Fond Pravovaya kultura, 1995.
11. Nalogovie sistemi zarubejnix stran. - 2-e izd. M.: Zakon i pravo, YuNITI, 1997.
12. Toshmurodova B. "Soliklar vositasida iqtisodiyotni boshqarish mexanizmi" -T.: 2002.
13. Petti V., Smit A., Rikardo D. Antologiya ekonomicheskoy klassiki. - M., Ekonom-klyuch. 1993.
14. Petti V. Traktat o nalogax. - M.: Ekonom-klyuch. 1995.
15. Pushkareva V.M. Istoriya finansovoy misli politiki nalogov. - M.: Infra-M, 1996.
16. Sutirin S.F., Pogorlektsiy A.I. Nalogi i nalogovoe planirovanie v mirovoy ekonomike. /Pod red. Sutirin S.F./ - SPb.: Polius, 1998.
17. Timofeeva O.F. Nalogovaya sistema Rossii: nastoyashchee i budushchee. - M.: 1996.
18. Finansoviy rinoq Rossii: problemi formirovaniya i funktsionirovaniya. Sbornik nauchnix trudov. pod redaktsiey d-ra ekon. nauk. prof. V.I. Kolesnikova. - Sank-Peterburg.: 2000.
19. Chernik D.G. Nalogi v rinochnoy ekonomike. - M.: Finansi, YuNITI, 1997.
20. Shamsutdinov F.Sh., Rixsieva M.X., Kudratov G.X. Nalogovaya sistema SShA. - T.: 1998.
21. D. Ishaulov, U.T. Kan. Soliq qonunchiligi asoslari. -T.: Iqtisodiyot va huquq dunyosi, 2000.
22. L.B. Xvan Soliq huquqi. - T.: "Konsauditinform" 2000.
23. V.S. Beganov, M.Ya. Qurolov, D.I. Shaulov, U.T. Kan, Finansova politika, nalogi i nalogooblojenie. - T.: "Mir ekonomiki i pravo" 1998.
24. Q. Yaxyoev, Soliqqa tortish nazariyasi va amaliyoti. -T.: G'.G'ulomov, 2000.
25. Kolchin S.P. Nalogi i nalogooblojenie. Praktikum. Uchebnoe posobie. Finstatinform: 2000.
26. O'zbekiston Respublikasi Soliq qonunchiligi asoslari normativ aktlar to'plami. 1-2 kiem. -T.: 2002.
27. 2002 yil soliqlari va majburiy to'lovlar bo'yicha ma'lumotnoma. Toshkent 2002.
28. Mahsulot (ish, xizmat) ishlab chiqarish va sotishharajatlari tarkibi hamda moliyaaiy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risidagi Nizom. Toshkent 05.02.1999.
29. Smit A. Issledovanie o prirode i prichinax boga gst narodov. -M.: MP "Ekonom", "Klyuch" 1998.
30. Eriashvili N.D. Nalogovie sistemi zarubejnix stran. Uchebnik dlya vuzov/Pod red. prof. V.G. Knyazeva, prof. D.G. Chernika. 2-e izd., pererab. i dop./ - M.: Zakon i pravo, YuNITI, 1997.
31. Yahyoev Q.A. Soliqqa tortish nazariyasi. -T.: G'.G'ulom, 2000.
32. Yahyoev Q.A. O'zbekistonda soliq tizimi. - T.: Mehnat, 1998.

33. Yahyoev Q.A. Soliqqa tortish nazariyasi va amaliyoti. Darslik. - T.: Fan va texnologiyalar markazi, 2003.
34. O'lmasov A. Iqtisod asoslari. - T.: 1997.
35. Axmedov R.N. Vse doxodi - v stroku deklaratsii. Nalogovie i tamojennie vesti, 1996, № 3.
36. Jami yillik umumiy daromad haqida deklaratsiya (bayonnoma) tuldish bo'yicha uslubiy qo'llanma. /Soliq to'lovchining jurnali/. 2000 yil 2-son.
37. Sobirov X. Buxoro amirligida soliqlar. /Soliq to'lovchining jurnali/. 1997 yil 8-son.
38. Saburova S. Xiva xonligida soliq (qo'ng'irotlar davri). /Soliq to'lovchining jurnali/. 2001 yil 12-son.
39. Uproshchena sistema nalogooblojeniya. /Ekonomicheskoe obozrenie/. 2002 yil № 1-2 (29-30).
40. Yuldashev I. Umumdeklaratsiyalash tizimi. /Soliq to'lovchining jurnali/. 2002 yil 2-son.